A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2014. december 2.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség — 2004/83/EK irányelv — A menekült jogállás vagy a kiegészítő védelmi jogállás nyújtásának feltételeire vonatkozó minimumszabályok — 4. cikk — A tények és körülmények értékelése — Az értékelés módjai — Egyes bizonyítékok elfogadása — Az illetékes nemzeti hatóságok hatáskörének terjedelme — A szexuális irányultság miatti üldöztetéstől való félelem — Egyfelől valamely menedékkérő állítólagos szexuális irányultságával kapcsolatos nyilatkozatoknak és dokumentumoknak vagy egyéb bizonyítékoknak, másfelől az egyéb üldöztetési okokra vonatkozó ilyen bizonyítékoknak az ellenőrzésére vonatkozó korlátozások közötti különbségek — 2005/85/EK irányelv — A menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályai — 13. cikk — A személyes meghallgatásra vonatkozó követelmények — Az Európai Unió Alapjogi Chartája — 1. cikk — Emberi méltóság — 7. cikk — A magán- és a családi élet tiszteletben tartása”

A C-148/13–C-150/13. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Raad van State (Hollandia), a Bírósághoz 2013. március 25-én érkezett 2013. március 20-i határozataival terjesztett elő az előtte az

A (C-148/13),

B (C-149/13),

C (C-150/13)

és

a **Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie**

között,

a **United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)**

részvételével

folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, K. Lenaerts elnökhelyettes, A. Tizzano, L. Bay Larsen (előadó), T. von Danwitz, A. Ó Caoimh és J.-C. Bonichot tanácselnökök, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, E. Jarašiūnas és C. G. Fernlund és J. L. da Cruz Vilaça bírák,

* Az eljárás nyelve: holland.

főtanácsnok: E. Sharpston,

hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. február 25-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– A képviseletében N. C. Blomjous advocaat,

– B képviseletében C. Chen advocaat,

– a United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) képviseletében P. Moreau, meghatalmazotti minőségben, segítője: M.-E. Demetriou QC,

– a holland kormány képviseletében C. Schillemans, M. Bulterman és B. Koopman, meghatalmazotti minőségben,

– a belga kormány képviseletében M. Jacobs és C. Pochet, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében T. Henze és A. Wiedmann, meghatalmazotti minőségben,

– a görög kormány képviseletében M. Michelogiannaki, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében D. Colas és S. Menez, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Condou-Durande és R. Troosters, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2014. július 17-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv (HL L 304., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 96. o.) 4. cikkének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 3. és 7. cikkének az értelmezésére irányulnak.

2 E kérelmek az A, B és C harmadik országbeli állampolgárok és a Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (a bel- és igazságügyi minisztérium államtitkára, a továbbiakban: Staatssecretaris) között az előbbiek Hollandiában való ideiglenes tartózkodási engedély (menedékjog) iránti kérelmei elutasításának tárgyában folyamatban lévő eljárások keretében kerültek előterjesztésre.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

3 Az 1967. október 4-én hatályba lépett, a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-i jegyzőkönyv (kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.) által kiegészített, a menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. július 28-án Genfben aláírt és 1954. április 22-én hatályba lépett egyezmény (*Recueil des traités des Nations unies* [1954], 189. kötet, 150. o., 2545. sz.; kihirdette: az 1989. évi 15. tvr., a továbbiakban: Genfi Egyezmény) 1. cikke A. pontja (2) bekezdésének első albekezdése értelmében a „menekült" kifejezés alkalmazandó minden olyan személyre, aki „faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni".

Az uniós jog

A 2004/83 irányelv

4 Az irányelv (3) preambulumbekezdése értelmében a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi.

5 Az említett irányelv (10) preambulumbekezdése a következőképpen fogalmaz:

„Ezen irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, valamint a [Charta] által elismert alapelveket. Így biztosítani kívánja különösen az emberi méltóság, valamint a menedékkérők és az őket kísérő családtagjaik menedékhez való jogának teljes körű tiszteletben tartását."

6 Ugyanezen irányelv (16) preambulumbekezdése értelmében meg kell állapítani a menekült jogállás meghatározásának és tartalmának minimumszabályait annak érdekében, hogy a tagállamok illetékes nemzeti hatóságai a Genfi Egyezmény alkalmazása során iránymutatást kapjanak.

7 A 2004/83 irányelv (17) preambulumbekezdése szerint közös feltételeket kell elfogadni a menedékkérőknek a Genfi Egyezmény 1. cikke értelmében menekültként történő elismerésére vonatkozóan.

8 Ugyanezen irányelv 2. cikke szerint ennek alkalmazásában:

„[...]

c) »menekült«: harmadik ország olyan állampolgára, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldöztetéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni [...]

[...]"

9 A 2004/83 irányelvnek „A nemzetközi védelem iránti kérelem értékelése” című II. fejezetében található 4. cikke a tények és körülmények értékelésének a feltételeit határozza meg, és a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok a kérelmező kötelezettségének tekinthetik, hogy a lehető leggyorsabban bemutasson minden, a nemzetközi védelem iránti kérelem megalapozásához szükséges bizonyítékot. A kérelem szempontjából jelentőséggel bíró bizonyítékok értékelését – a kérelmező közreműködésével – a tagállam végzi.

(2) Az (1) bekezdésben említett bizonyítékok közé tartoznak a kérelmezőtől kapott, [helyesen: a kérelmezőtől kapott információk] valamint a kérelmező rendelkezésére álló, az előbbieket alátámasztó [helyesen. a következőkre vonatkozó] dokumentumok: a kérelmező életkora, háttere – ideértve az érintett hozzátartozókét is –, személyazonossága, állampolgársága(i), korábbi tartózkodási helye(i), illetve a korábbi tartózkodási helye(i) szerinti ország(ok), menedékjog iránt korábban benyújtott kérelmei, utazásának útvonala, személyazonossági és útiokmányai, továbbá a nemzetközi védelem iránti kérelmének indokai.

(3) A nemzetközi védelem iránti kérelem értékelése egyedi alapon, a következők figyelembevételével történik:

a) a kérelemre vonatkozó határozat meghozatalának időpontjában a származási országra vonatkozó valamennyi releváns tény, ideértve a származási ország törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit, valamint azok alkalmazási módját is;

b) a kérelmező releváns nyilatkozatai és az általa bemutatott dokumentumok, ideértve az arra vonatkozó információkat is, hogy a kérelmező üldöztetésnek, vagy súlyos sérelemnek ki volt-e téve, illetve, hogy ezek veszélye fennáll-e;

c) a kérelmező egyéni helyzete és személyes körülményei, ideértve az olyan tényezőket is, mint a háttér, nem és életkor, annak megállapítása érdekében, hogy a személyes körülményeit figyelembe véve a vele szemben elkövetett cselekmények vagy azon cselekmények, amelyeket vele szemben elkövethetnek, üldöztetésnek, illetve súlyos sérelemnek minősülnek-e;

d) azon kérdés megválaszolása, hogy a kérelmező a származási ország elhagyása után végzett-e olyan tevékenységet, amelynek kizárólagos vagy legfőbb célja a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtásához szükséges feltételek megteremtése volt, annak megállapítása érdekében, hogy e tevékenysége miatt az említett országba való visszatérése esetén a kérelmező vonatkozásában üldöztetés vagy súlyos sérelem veszélye fennáll-e;

e) azon kérdés megválaszolása, hogy ésszerűen elvárható-e a kérelmezőtől, hogy egy olyan másik állam védelmét vegye igénybe, amelynek állampolgárságát megszerezheti.

[...]

(5) Amennyiben a tagállamok alkalmazzák az (1) bekezdés első mondatában említett elvet, amely szerint a kérelmezőnek meg kell indokolnia a nemzetközi védelem iránti kérelmét, és amennyiben a kérelmező állításait nem támasztják alá dokumentumok vagy egyéb bizonyítékok, úgy ezen állításokat nem kell bizonyítani, amennyiben:

a) a kérelmező láthatóan mindent megtett kérelmének alátámasztása érdekében;

b) a kérelmező átadta a rendelkezésére álló valamennyi bizonyítékot, és az egyéb jelentős, de hiányzó bizonyítékok vonatkozásában kielégítő magyarázatot adott;

c) megállapítható, hogy a kérelmező állításai logikailag összefüggőek és hihetőek, és nem mondanak ellent a kérelmével kapcsolatban ismert általános és egyedi információknak;

d) kérelmező az első adandó alkalommal benyújtotta a nemzetközi védelem iránti kérelmét, kivéve, amennyiben alapos indokkal igazolni tudja ennek elmulasztását; és

e) általánosságban megállapítható a kérelmező szavahihetősége."

10 Az irányelv „Üldöztetési okok" című 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az üldöztetési okok értékelésekor a tagállamok a következőket veszik figyelembe:

[...]

d) valamely csoport különösen akkor minősül meghatározott társadalmi csoportnak, ha:

– a csoport tagjai veleszületett jellemzőkkel vagy meg nem változtatható közös háttérrel rendelkeznek vagy olyan közös meggyőződésük, illetve jellemzőik vannak, amelyek olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni, illetve

– a csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom »másként« kezeli.

A származási ország körülményeitől függően meghatározott társadalmi csoportnak minősülhet az olyan csoport is, amely tagjainak közös jellemzője a szexuális irányultságon alapul. Nem tartoznak a szexuális irányultság fogalma alá az olyan cselekmények, amelyek a tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülnek. [...]

[...]"

A 2005/85/EK irányelv

11 A menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól szóló, 2005. december 1-jei 2005/85/EK tanácsi irányelv (HL L 326., 13. o.) a (8) preambulumbekezdésében úgy fogalmaz, hogy tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és szem előtt tartja különösen a Charta által elismert elveket.

12 A 2005/85 irányelvnek a személyes meghallgatásra vonatkozó követelményeket meghatározó 13. cikkének (3) bekezdése ekképpen rendelkezik:

„A tagállamok megfelelő intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy a személyes meghallgatásra olyan körülmények között kerüljön sor, amelyekben a kérelmezők átfogóan előadhatják kérelmük benyújtásának okait. Ennek érdekében, a tagállamok

a) biztosítják, hogy a meghallgatást végző személy megfelelő felkészültséggel rendelkezzen a kérelem hátterében álló személyes és általános körülmények figyelembevételéhez, lehetőség szerint beleértve a kérelmező kulturális gyökereit vagy sérülékenységét is [...]

[…]"

A holland jog

13 A releváns nemzeti szabályokat a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi törvény (Vreemdelingenwet 2000) 31. cikke, a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet (Vreemdelingenbesluit 2000) 3.111. cikke és a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi szabályzat (Voorschrift Vreemdelingen 2000) 3.35. cikke tartalmazza.

14 E rendelkezéseket a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi körlevél (Vreemdelingencirculaire 2000) C2/2.1., C2/2.1.1. és C14/2.1–C14/2.4. szakasza egészíti ki.

15 A külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi törvénynek a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 3.111. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 31. cikkének (1) bekezdése szerint az érintett menedékkérőt terheli az ideiglenes tartózkodási engedély (menedékjog) iránti kérelem alapjául szolgáló okok hitelességének bizonyítása, és e kérelmezőnek saját kezdeményezésére rendelkezésre kell bocsátania minden releváns adatot annak érdekében, hogy a hatóság a kérelme felől határozhasson. A Staatssecretaris megvizsgálja, hogy az említett engedély megadása jogilag megalapozott-e.

16 A külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi rendelet 3.111. cikkének (1) bekezdése szerint, ha a menedékkérő a külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi törvény 28. cikkében szereplő tartózkodási engedély kiadását kéri, rendelkezésre kell bocsátania minden adatot, ideértve a releváns dokumentumokat, amelyek alapján a Staatssecretaris az érintett menedékkérővel együttműködve értékelni tudja, hogy van-e jogi alapja ezen engedély megadásának.

17 A külföldiek jogállásáról szóló 2000. évi körlevél C14/2.1. szakasza értelmében a menedékkérő által tett nyilatkozatok hitelességének az értékelése az általa előadott tényekre és körülményekre irányul. A ténybeli körülmények az érintett menedékkérő személyére vonatkozó adatok, így többek között a szexuális irányultság.

18 E körlevél C14/2.2. szakasza szerint a menedékkérőnek igazat kell mondania, és teljes mértékben együtt kell működnie az összes tény lehető legteljesebb felderítése érdekében. A lehető legkorábbi időpontban értesítenie kell a bevándorlási és állampolgársági szolgálatot minden olyan eseményről és ténybeli körülményről, amely a kérelme kezelése szempontjából releváns.

19 Az említett körlevél C14/2.3. szakasza szerint nem kizárt, hogy az a tény, hogy a menedékkérő nyilatkozatainak valamely része hiteltelen, kihatással van e menedékkérő nyilatkozatai összes többi részének hitelességére is.

20 Ugyanezen körlevél C14/2.4. szakasza szerint főszabály szerint elegendő, ha a menedékkérő a nyilatkozatait valószínűsítette. E tekintetben az elvárás vele szemben az, hogy bocsásson rendelkezésre a kérelme alátámasztásául szolgáló dokumentumokat. Ugyanakkor az érintett menedékkérő által a kérelme alátámasztása érdekében tett nyilatkozatok hitelességének értékelésénél nem az a kérdés, hogy e nyilatkozatok bizonyíthatók-e, illetve milyen mértékben. Ugyanis a menedékkérők több esetben kimutatták, hogy nem tudják bizonyítani a nyilatkozataikat, és hogy nem lehet tőlük ésszerűen elvárni, hogy meggyőző bizonyítékokat szolgáltassanak az előadásuk alátámasztására.

21 A Staatssecretaris a külföldiek jogállásáról szóló szabályzat 3.35. cikkének (3) bekezdése szerinti nyilatkozatokat hitelesnek értékelheti, következésképpen eltekinthet ezek bizonyításától, ha a menedékkérő szavahihetősége általánosságban megállapítható volt.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

22 A, B és C harmadik országbeli állampolgárok mind ideiglenes tartózkodási engedély (menedékjog) iránti kérelmet nyújtottak be Hollandiában. Kérelmük alátámasztására arra hivatkoztak, hogy származási országukban félnek az üldöztetéstől, különösen homoszexualitásuk miatt.

23 Az A által benyújtott első menedékjog iránti kérelmet a Staatssecretaris elutasította, mivel az nem volt hihető.

24 A nem vitatta ezt az első elutasító határozatot, és benyújtott egy második menedékjog iránti kérelmet, amelyben jelezte, hogy kész alávetni magát egy olyan „tesztnek”, amely bizonyítja a homoszexualitását, vagy kész homoszexuális cselekményt végezni, hogy bizonyítsa az állítólagos szexuális irányultságának valódiságát.

25 2011. július 12-i határozatában a Staatssecretaris elutasította A második kérelmét azon okból, hogy az utóbbi által állított szexuális irányultság hitelessége még mindig nem volt megállapítható. A Staatssecretaris úgy ítélte meg, hogy nem lehet kizárólag a menedékkérő állítólagos szexuális irányultsága alapján határozni, anélkül hogy annak hitelességét bármely módon értékelték volna.

26 2012. augusztus 1-jén a Staatssecretaris elutasította B kérelmét abból az okból, hogy a homoszexualitására vonatkozó nyilatkozatok általánosak, felületesek és nem hihetőek. Egyébiránt a Staatssecretaris szerint, mivel B olyan országból származik, ahol a homoszexualitás nem elfogadott, B-nek több részletről kellene tudnia beszámolni az érzéseire és a szexuális irányultságával kapcsolatos belső folyamatra vonatkozóan.

27 C a homoszexualitása miatti üldöztetéstől eltérő indokokra hivatkozással nyújtotta be első menedékjog iránti kérelmét, amelyet a Staatssecretaris elutasított.

28 C nem vitatta ezt az első határozatot, és benyújtott egy második menedékjog iránti kérelmet, amelyet ezúttal a származási országában a homoszexualitása miatti üldöztetéstől való félelmére alapított. E második kérelem keretében C azt állította, hogy homoszexuális vonzalmát csupán a származási országának elhagyása után ismerhette be. C a kérelme alátámasztása érdekében megküldött az annak vizsgálatáért felelős hatóságoknak egy azonos nemű személlyel folytatott intim cselekményekről készült videofelvételt.

29 2012. október 8-i határozatában a Staatssecretaris elutasította C menedékjog iránti kérelmét abból az okból, hogy ez utóbbinak a homoszexualitására vonatkozó nyilatkozatai nem voltak hihetőek. A Staatssecretaris úgy ítélte meg, hogy C-nek az első menedékjog iránti kérelmében hivatkoznia kellett volna az állítólagos szexuális irányultságára, továbbá hogy C nem magyarázta el világosan, hogyan ismerte fel a homoszexualitását, és nem tudott válaszolni a homoszexuálisok jogait védő holland szervezetekre vonatkozó kérdésekre.

30 Az ideiglenes tartózkodási engedély (menedékjog) iránti kérelmük elutasítását követően A, B és C keresettel éltek ezen elutasító határozatokkal szemben a Rechtbank’s-Gravenhage előtt.

31 2011. szeptember 9-i és 2012. október 30-i ítéleteivel a Rechtbank’s-Gravenhage A, illetve C kereseteit mint megalapozatlanokat elutasította. E bíróság úgy ítélte meg egyfelől, hogy A-nak, illetve C-nek a kereseteikben vitatniuk kellett volna a Staatssecretaris első elutasító határozatait, másfelől hogy a második menedékjog iránti kérelemre irányuló eljárásban nem bizonyították az állítólagos homoszexualitásukra vonatkozó nyilatkozataik hitelességét.

32 A 2012. augusztus 23-i ítéletben B-nek a Staatssecretaris elutasító határozata elleni keresete szintén elutasításra került. A Rechtbank’s-Gravenhage úgy ítélte meg, hogy a Staatssecretaris ésszerűen következtethetett arra, hogy B-nek a homoszexualitására vonatkozó nyilatkozatai nem voltak hihetőek.

33 A, B és C az említett ítéletek ellen fellebbezéssel élt a Raad van State előtt.

34 E fellebbezési eljárások keretében A, B és C többek között arra hivatkozott, hogy mivel lehetetlen objektív módon megállapítani a menedékkérők szexuális irányultságát, a menedékjog iránti kérelmek vizsgálatáért felelős hatóságoknak határozataikat kizárólag az e kérelmezőknek az erre az állítólagos irányultságra vonatkozó kijelentésére kellene alapítaniuk.

35 Márpedig az alapeljárások felperesei szerint a menedékkérő által tett nyilatkozatok hitelességének vizsgálata keretében az említett hatóságok olyan kérdéseket tesznek fel ezen állítólagos irányultsággal kapcsolatban, amelyek többek között sértik a kérelmező méltóságát és a magánélet tiszteletben tartásához való jogát, illetve amelyek ezen túlmenően nem veszik figyelembe sem azt a szégyenérzetet, amelyet e kérelmező a meghallgatások során érezhet, sem azokat a kulturális gátakat, amelyek megakadályozhatják abban, hogy nyíltan beszéljen erről az irányultságról. Egyébiránt abból a tényből, hogy a Staatssecretaris a menedékkérők előadásait nem tekinti hitelesnek, nem kellene ugyanerre a következtetésre jutni magának a szexuális irányultságnak a hitelességével kapcsolatban is.

36 A Staatssecretaris rámutat arra, hogy sem a 2004/83 irányelvből, sem a Chartából nem következik, hogy kizárólag a menedékkérőknek az állítólagos szexuális irányultságukra vonatkozó kijelentései alapján kellene határozni. Mindazonáltal nem azt kell ellenőrizni, hogy a menedékkérők ténylegesen az általuk állított szexuális irányultságúak-e, hanem inkább azt, hogy valószínűvé tették-e, hogy a 2004/83 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében vett társadalmi csoporthoz tartoznak, illetve hogy ezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdése értelmében az üldözők ilyen személyeknek tekintik őket.

37 Egyébiránt a Staatsecretaris szerint a menedékkérők a homoszexualitásukra vonatkozóan csak ritkán tudnak máshogyan bizonyítékot szolgáltatni, mint saját nyilatkozataik révén, így amennyiben e nyilatkozatokat koherensnek és hihetőnek tekintik, és a menedékkérő általános szavahihetőségét meg lehetett állapítani, kétség esetén e kérelmezők javára kell dönteni.

38 A Staatssecretaris szerint az az értékelés, amelyet a menedékkérők szexuális irányultságának hitelességére vonatkozóan kell elvégeznie, nem különbözik a más üldöztetési okokra vonatkozó értékeléstől. E hatóság mindazonáltal figyelembe veszi a szexuális irányultságra vonatkozó nyilatkozatokkal összefüggő speciális nehézségeket. Többek között azt ajánlják a menedékkérők meghallgatásáért felelős munkatársaknak, hogy ne tegyenek fel közvetlen kérdéseket arra vonatkozóan, hogy e menedékkérők milyen módon élik meg az irányultságukat. Másfelől semmilyen relevanciát nem tulajdonítanak a menedékkérők által bizonyítékként szolgáltatott intim cselekményekről készült képeknek, tekintettel arra, hogy azok csupán a szexuális cselekményeknek a végzését bizonyítják, és nem az állítólagos szexuális irányultságnak a valódiságát.

39 A Raad van State kifejti, hogy a Staatssecretaris sem a 2004/83 irányelv 4. cikke, sem a Charta hivatkozott rendelkezései alapján nem köteles kizárólag a menedékkérők nyilatkozatai alapján bizonyítottnak tekinteni az állítólagos szexuális irányultságukat. Egyébiránt e bíróság szerint a menedékkérők szexuális irányultságának ellenőrzése nem különbözik a többi üldöztetési ok ellenőrzésétől.

40 Mindazonáltal a Raad van State részéről kérdések merülnek fel azon esetleges korlátok kapcsán, amelyeket a 2004/83 irányelv 4. cikkének, valamint a Charta 3. és 7. cikkének rendelkezései szabnak a menedékkérők szexuális irányultsága ellenőrzésének.

41 A kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint az, hogy kérdéseket tesznek fel a menedékkérőnek, bizonyos mértékig sértheti a Charta említett rendelkezései által biztosított jogokat.

42 E bíróság szerint bármi is az érintett tagállamban elfogadott módszer az állítólagos szexuális irányultság valódiságának vizsgálatára vonatkozóan, nem lehet kizárni annak a veszélyét, hogy a menedékkérőknek a Charta 3. és 7. cikkében biztosított alapvető jogai sérülnek.

43 Ilyen körülmények között a Raad van State úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő – a C-148/13–C-150/13. sz. ügyekben ugyanúgy megfogalmazott – kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Milyen korlátokat szab a [2004/83 irányelv], valamint a [Charta], különösen annak 3. és 7. cikke az állítólagos szexuális irányultság hitelessége vizsgálati módjának, és különböznek-e ezen korlátok azoktól, amelyek az egyéb üldöztetési okok hitelességének értékelésére vonatkoznak, és ha igen, mennyiben?”

44 A Bíróság 2013. április 19-i határozatával az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-148/13–C-150/13. sz. ügyeket.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Előzetes észrevételek

45 A 2004/83 irányelv (3), (16) és (17) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi, és azért fogadták el az irányelvnek a menekült jogállás nyújtásának feltételeire, valamint e jogállás tartalmára vonatkozó rendelkezéseit, hogy közös fogalmakra és feltételekre támaszkodva segítsék a tagállamok illetékes hatóságait ezen egyezmény alkalmazása során (N-ítélet, C-604/12, EU:C:2014:302, 27. pont).

46 A 2004/83 irányelv rendelkezéseit tehát az irányelv általános rendszerének és célkitűzésének fényében kell értelmezni, tiszteletben tartva a Genfi Egyezményt és az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett egyéb vonatkozó szerződéseket. Ezen értelmezés során az irányelv (10) preambulumbekezdéséből eredően tiszteletben kell tartani a Charta által elismert jogokat is (X és társai ítélet, C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720, 40. pont).

47 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy a 2004/83 irányelv nem tartalmaz a nemzetközi védelem iránti kérelem vizsgálatára vonatkozó eljárási szabályokat, és ennélfogva nem határozza meg azokat az eljárási garanciákat, amelyeket a menedékkérő számára biztosítani kell. A 2005/85 irányelv az, amely minimumszabályokat állapít meg a kérelmek vizsgálatára irányuló eljárásokra vonatkozóan, és amely meghatározza a menedékkérők azon jogait, amelyeket az alapügyek vizsgálatának keretében figyelembe kell venni.

A kérdésről

48 A kérdést előterjesztő bíróság kérdésében lényegében arra keresi a választ, hogy a 2004/83 irányelvnek a Charta rendelkezései fényében értelmezett 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az a bíróság felülvizsgálata mellett eljáró illetékes nemzeti hatóságok számára bizonyos korlátokat szab az olyan menedékkérő állítólagos szexuális irányultságát illető tények és körülmények értékelésének, akinek a kérelme az ezen irányultság miatti üldöztetéstől való félelmen alapul.

49 E tekintetben először is jelezni kell, hogy ellentétben az alapügy felpereseinek állításaival, amelyek értelmében a menedékkérő szexuális irányultsága miatti üldöztetéstől való félelmen alapuló menedékjog iránti kérelem vizsgálatáért felelős illetékes hatóságoknak a menedékkérő állítólagos irányultságát kizárólag e kérelmező nyilatkozatai alapján bizonyított ténynek kellene tekinteniük, az említett nyilatkozatok – figyelembe véve a menedékjog iránti kérelmek sajátos összefüggéseit – a 2004/83 irányelv 4. cikkében előírt, tények és körülmények vizsgálatára irányuló eljárásnak csupán a kiindulópontját képezhetik.

50 Ugyanis kitűnik az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének magának a megfogalmazásából, hogy e vizsgálat keretében a tagállamok a kérelmező kötelezettségének tekinthetik, hogy a lehető leggyorsabban bemutasson minden, a nemzetközi védelem iránti kérelem megalapozásához szükséges bizonyítékot, és e kérelem szempontjából jelentőséggel bíró bizonyítékok értékelését – e kérelmező közreműködésével – a tagállam végzi.

51 Ezenfelül kitűnik a 2004/83 irányelv 4. cikkének (5) bekezdéséből, hogy amennyiben az e rendelkezés a)–e) pontjában felsorolt feltételek nem teljesülnek, előfordulhat, hogy a menedékkérők állítólagos szexuális irányultságukra vonatkozó nyilatkozatait meg kell erősíteni.

52 Ebből következően, noha a menedékkérő feladata ennek a magánszférához tartozó irányultságnak az azonosítása, az ezen irányultság miatti üldöztetéstől való félelmen alapuló menekült jogállás elismerése iránti kérelmek – ugyanúgy, mint a más üldöztetési okokon alapuló kérelmek – az ugyanezen irányelv 4. cikkében előírt értékelési folyamatnak vethetők alá.

53 Mindazonáltal a nyilatkozatok és az ilyen kérelmek alátámasztására benyújtott dokumentumok vagy egyéb bizonyítékok illetékes hatóságok általi értékelési módjai meg kell, hogy feleljenek a 2004/83 és a 2005/85 irányelv rendelkezéseinek, valamint – amint az ezen irányelvek (10), illetve (8) preambulumbekezdéséből kitűnik – a Charta által biztosított alapvető jogoknak, úgy mint a Charta 1. cikkében szereplő, emberi méltóság tiszteletben tartásához való jognak, valamint az ennek 7. cikke által biztosított, magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jognak.

54 Még ha a 2004/83 irányelv 4. cikkének rendelkezései minden nemzetközi védelem iránti kérelemre alkalmazandók is, függetlenül attól, hogy mely üldöztetési okokra történik hivatkozás e kérelmek alátámasztása érdekében, az illetékes hatóságoknak a nyilatkozatok és a dokumentumok vagy egyéb bizonyítékok értékelési módjait a menedékjog iránti kérelmek egyes kategóriáinak sajátosságaihoz kell igazítaniuk, tiszteletben tartva a Charta által biztosított jogokat.

55 Ami a 2004/83 irányelv 4. cikkében előírt tények és körülmények értékelését illeti, ez az értékelés – amint az az M-ítélet (C-277/11, EU:C:2012:744) 64. pontjában szerepel – két külön szakaszból áll. Az első szakasz azon ténybeli körülmények megállapítását érinti, amelyek a kérelmet alátámasztó bizonyítékoknak minősülhetnek, míg a második szakasz ezen információk jogi értékelését foglalja magában, amely annak eldöntésében áll, hogy az adott ügyet jellemző tényekre tekintettel a 2004/83 irányelv 9. és 10. vagy 15. cikkében a nemzetközi védelem megadására vonatkozóan előírt érdemi feltételek teljesülnek-e.

56 Ezen első szakasz keretében – amely éppen az a szakasz, amely során a kérdést előterjesztő bíróság kérdései az alapügyek mindegyikében felmerültek –, noha a tagállamok úgy vélhetik, hogy alapvetően a kérelmező kötelezettsége, hogy bemutasson minden, a kérelmének megalapozásához szükséges bizonyítékot – tekintve egyébiránt, hogy a saját szexuális irányultságának megállapítását szolgáló bizonyítékok szolgáltatására ő a legalkalmasabb –, az e kérelem releváns információinak meghatározására vonatkozó szakaszban az érintett tagállamnak az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően a kérelmezővel együtt kell működnie (lásd ebben az értelemben: M-ítélet, EU:C:2012:744, 65. pont).

57 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a 2004/83 irányelv 4. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint ennek az értékelésnek egyedinek kell lennie, és figyelembe kell vennie a kérelmező egyéni helyzetét, valamint személyes körülményeit, ideértve az olyan tényezőket is, mint a háttér, a nem és az életkor, annak megállapítása érdekében, hogy e körülményeket figyelembe véve a vele szemben elkövetett cselekmények vagy azon cselekmények, amelyeket vele szemben elkövethetnek, üldöztetésnek, illetve súlyos sérelemnek minősülnek-e.

58 Egyébiránt, amint az a jelen ítélet 51. pontjában felidézésre került, az illetékes hatóságok által végzett ellenőrzések keretében az említett irányelv 4. cikke szerint, amennyiben a menedékkérő bizonyos állításait nem támasztják alá dokumentumok vagy egyéb bizonyítékok, úgy ezen állításokat nem kell bizonyítani, feltéve hogy az ugyanezen irányelv 4. cikke (5) bekezdésének a)–e) pontjában szereplő együttes feltételek teljesülnek.

59 A nyilatkozatoknak és a dokumentumoknak vagy egyéb bizonyítékoknak az alapügyek mindegyikében szóban forgó értékelési módjait illetően, annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára hasznos választ lehessen adni, a jelen elemzést le kell szűkíteni arra a kérdésre, hogy a 2004/83 és a 2005/85, valamint a Charta rendelkezéseivel összhangban vannak-e, egyfelől az illetékes hatóságok által, többek között a homoszexuálisokkal kapcsolatos sztereotípiákon alapuló kérdések, vagy a menedékkérő szexuális szokásaira vonatkozó részletes kikérdezés útján végzett ellenőrzések, valamint az a lehetőség, hogy e hatóságok elfogadják azt, hogy az említett kérelmező „teszteknek” vesse alá magát a homoszexualitása bizonyítása érdekében, és/vagy önkéntesen videofelvételeket szolgáltasson intim cselekményeiről, illetve másfelől e rendelkezésekkel összhangban van-e az illetékes hatóságok azon lehetősége, hogy megállapítsák a hitelesség hiányát kizárólag azon tény alapján, hogy ugyanezen kérelmező nem hivatkozott az állítólagos szexuális irányultságára az első adandó alkalommal, amikor az üldöztetés okait előadhatta.

60 Először is, ami az érintett menedékkérőnek a homoszexuálisok érdekeit védő egyesületekre és az ezen egyesületekkel kapcsolatos részletekre vonatkozó ismereteire irányuló kérdéseken alapuló vizsgálatokat illeti, a C-150/13. sz. ügy felperese szerint azok arra utalnak, hogy az említett hatóságok a homoszexuálisok viselkedésére vonatkozó sztereotipikus fogalmakra alapítják az értékeléseiket, és nem az egyes menedékkérők konkrét körülményeire.

61 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2004/83 irányelv 4. cikke (3) bekezdésének c) pontja azt a kötelezettséget rója az illetékes hatóságokra, hogy az értékelést a kérelmező egyéni helyzetének, valamint személyes körülményeinek figyelembevételével végezzék, és hogy a 2005/85 irányelv 13. cikke (3) bekezdésének a) pontja értelmében ugyanezen hatóságok kötelesek a meghallgatást a menedékjog iránti kérelem hátterében álló személyes és általános körülmények figyelembevételével végezni.

62 Noha egyes sztereotipikus fogalmakra irányuló kérdések hasznosak lehetnek az illetékes hatóságok számára ennek az értékelésnek az elvégzéséhez, a menekült jogállás elismerése iránti kérelmeknek kizárólag a homoszexuálisokhoz kötődő sztereotipikus fogalmak alapján történő értékelése nem felel meg az előző pontban említett rendelkezések követelményeinek, mivel nem teszi lehetővé, hogy az említett hatóságok figyelembe vegyék az érintett menedékkérő egyéni és személyes körülményeit.

63 Ennélfogva az, hogy a menedékkérő nem képes válaszolni ilyen kérdésekre, önmagában nem elégséges indok a kérelmező hitelessége hiányának a megállapításához, mivel az ilyen megközelítés ellentétes lenne a 2004/83 irányelv 4. cikke (3) bekezdésének c) pontjában, valamint a 2005/85 irányelv 13. cikke (3) bekezdésének a) pontjában szereplő követelményekkel.

64 Másodszor, noha a nemzeti hatóságok adott esetben alappal tehetnek fel kérdéseket a menedékkérő állítólagos szexuális irányultságára vonatkozó tények és körülmények értékelése érdekében, az e kérelmező szexuális szokásainak részleteire vonatkozó kérdések ellentétesek a Charta által biztosított alapvető jogokkal, különösen az ennek 7. cikke által biztosított, magán- és családi élet tiszteletben tartásához való joggal.

65 Harmadszor, ami a nemzeti hatóságok azon lehetőségét illeti, hogy amint azt az alapeljárás egyes felperesei ajánlották, e személyek homoszexualitásának megállapítása érdekében elfogadják homoszexuális cselekmények végzését, illetve azt, hogy e személyek esetleges „teszteknek” vessék alá magukat, továbbá azt, hogy az említett kérelmezők az intim cselekményeikről készült

videofelvételekhez hasonló bizonyítékokat szolgáltassanak, hangsúlyozni kell, hogy azonkívül, hogy az ilyen bizonyítékoknak nincsen feltétlenül bizonyító erejük, azok sértik az emberi méltóságot, amelynek tiszteletben tartását a Charta 1. cikke biztosítja.

66 Ezenfelül az ilyen típusú bizonyíték engedélyezése vagy elfogadása ösztönzőleg hatna más kérelmezőkre, és számukra *de facto* ilyen bizonyítás előírásához vezetne.

67 Negyedszer, ami az illetékes hatóságok azon lehetőségét illeti, hogy megállapítsák a hitelesség hiányát, amikor e kérelmező többek között nem hivatkozott az állítólagos szexuális irányultságára az első adandó alkalommal, amikor az üldöztetés okait előadhatta, az alábbiakat kell megállapítani.

68 A 2004/83 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a rendelkezéseiből kitűnik, hogy a tagállamok a kérelmező kötelezettségének tekinthetik, hogy a „lehető leggyorsabban” bemutasson minden, a nemzetközi védelem iránti kérelem megalapozásához szükséges bizonyítékot.

69 Mindazonáltal figyelembe véve valamely személy magánszférájára és különösen a szexualitására vonatkozó kérdések kényes jellegét, nem lehet e személy hitelességének hiányát kizárólag azon tény alapján megállapítani, hogy eleinte – mivel nem kívánta életének intim részleteit feltárni – nem nyilatkozott a homoszexualitásáról.

70 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a 2004/83 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében szereplő azon kötelezettséget, hogy a „lehető leggyorsabban” bemutatásra kerüljön minden, a nemzetközi védelem iránti kérelem megalapozásához szükséges bizonyíték, mérsékli az illetékes hatóságokkal szemben a 2005/85 irányelv 13. cikke (3) bekezdésének a) pontja és a 2004/83 irányelv 4. cikkének (3) bekezdése által előírt azon követelmény, hogy a meghallgatást a kérelem hátterében álló személyes és általános körülményeknek, többek között a kérelmező sérülékenységének a figyelembevételével végezzék, és hogy e kérelem értékelése egyedi alapon, minden egyes kérelmező egyéni helyzete és személyes körülményei figyelembevételével történjék.

71 Így annak megállapítása, hogy valamely menedékkérő kizárólag azért hiteltelen, mert az első adandó alkalommal, amikor az üldöztetés okait előadhatta, nem fedte fel a szexuális irányultságát, az előző pontban említett követelmény figyelmen kívül hagyásával járna.

72 A fentiek összességére tekintettel az alábbiakat kell válaszolni a C-148/13–C-150/13. sz. ügyek mindegyikében feltett kérdésre:

– A 2004/83 irányelv 4. cikke (3) bekezdésének c) pontját, valamint a 2005/85 irányelv 13. cikke (3) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, hogy a bíróság felülvizsgálata mellett eljáró illetékes nemzeti hatóságoknak az olyan menedékkérő állítólagos szexuális irányultságát illető tények és körülmények vizsgálata keretében, akinek a kérelme az ezen irányultság miatti üldöztetéstől való félelmen alapul, e kérelmező nyilatkozatai, valamint a kérelme alátámasztására benyújtott dokumentumok vagy egyéb bizonyítékok kizárólag az említett hatóságoknak a homoszexuálisokra vonatkozó sztereotipikus fogalmakon alapuló kérdések révén történő értékelésének essenek alá.

– A 2004/83 irányelvnek a Charta 7. cikkének fényében értelmezett 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy ennek a vizsgálatnak a keretében az illetékes nemzeti hatóságok a menedékkérő szexuális szokásaira vonatkozó részletes kikérdezéseket végezzenek.

– A 2004/83 irányelvnek a Charta 1. cikkének fényében értelmezett 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy ennek az említett vizsgálatnak a keretében e hatóságok elfogadjanak olyan bizonyítékokat, hogy az érintett menedékkérő homoszexuális cselekményeket végez, illetve azt, hogy e személy a homoszexualitásának bizonyítása érdekében „teszteknek” veti alá magát, vagy hogy ilyen cselekményekről készült videofelvételeket szolgáltat.

– A 2004/83 irányelv 4. cikkének (3) bekezdését, valamint a 2005/85 irányelv 13. cikke (3) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, hogy ugyanezen vizsgálat keretében az illetékes nemzeti hatóságok kizárólag abból a tényből fakadóan megállapítsák az érintett menedékkérő nyilatkozatai hitelességének hiányát, hogy e kérelmező nem hivatkozott az állítólagos szexuális irányultságára az első adandó alkalommal, amikor az üldöztetés okait előadhatta.

A költségekről

73 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

A harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv 4. cikke (3) bekezdésének c) pontját, valamint a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól szóló, 2005. december 1-jei 2005/85/EK tanácsi irányelv 13. cikke (3) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, hogy a bíróság felülvizsgálata mellett eljáró illetékes nemzeti hatóságoknak az olyan menedékkérő állítólagos szexuális irányultságát illető tények és körülmények vizsgálata keretében, akinek a kérelme az ezen irányultság miatti üldöztetéstől való félelmen alapul, e kérelmező nyilatkozatait, valamint a kérelme alátámasztására benyújtott dokumentumokat vagy egyéb bizonyítékokat kizárólag az említett hatóságoknak a homoszexuálisokra vonatkozó sztereotipikus fogalmakon alapuló kérdések révén történő értékelésének essenek alá.

A 2004/83 irányelvnek az Európai Unió Alapjogi Chartája 7. cikkének fényében értelmezett 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy ennek a vizsgálatnak a keretében az illetékes nemzeti hatóságok a menedékkérő szexuális szokásaira vonatkozó részletes kikérdezéseket végezzenek.

A 2004/83 irányelvnek az Európai Unió Alapjogi Chartája 1. cikkének fényében értelmezett 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy ennek az említett vizsgálatnak a keretében e hatóságok elfogadjanak olyan bizonyítékokat, hogy az érintett menedékkérő homoszexuális cselekményeket végez, illetve azt, hogy e személy a homoszexualitásának bizonyítása érdekében „teszteknek” veti alá magát, vagy hogy ilyen cselekményekről készült videofelvételeket szolgáltat.

A 2004/83 irányelv 4. cikkének (3) bekezdését, valamint a 2005/85 irányelv 13. cikke (3) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, hogy ugyanezen vizsgálat keretében az illetékes nemzeti hatóságok kizárólag abból a tényből fakadóan megállapítsák az érintett menedékkérő nyilatkozatai hitelességének hiányát, hogy e kérelmező nem hivatkozott az állítólagos szexuális irányultságára az első adandó alkalommal, amikor az üldöztetés okait előadhatta.

Aláírások